

Lankenemayana

Fe Toon Naxan Makenen Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sebe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sebexi nen alogo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nema besenxonyani waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sebema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimasi baxadin nin foxo igen tagi, a lu ramaraxi menni alo a kasoon nan na. Yamaana kanna yi denkeleya muxune jaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sebexi Asi baxon denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sebexi be, ne yebaxi sanda daxin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe jaxin nun Setana senbene noma nen. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi baxon mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuɗa rajanna waxatini. Yesu to senbe jaxine birin kalama dunuɗa rajanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatoni itoe makenenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikenen Yoni ma a rakolondeni. ² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³ Sewan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e

nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye seβexi a kui, amasotō waxatin bata maso.

Xəntən xuiin nun Ala tantunna

⁴ N tan Yoni nan bata ito seβe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun bəne xunbenla fi ε ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbeden yetaḡi, ⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuḡa mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xəḡya en yulubine ma a wunla xən,† ⁶ a mən yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ E a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nen hali naxanye a səxənxi.‡

Bəxən bənsənnne birin wugama nen a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a fəlon na e nun a rajanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, ε ngaxakedenna, naxan findixi ε boden na en ma təḡyaan nun mangayaan nun

* **1:4:** Solofere bunna neen fa fala “Se defexina.” Yanyina nde nii soloferene bunna neen fa fala, “Alaa Nii Sariḡanxin defexin birin.”

† **1:5:** Na bunna neen fa fala a wunla minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xəḡya. ‡ **1:7:** A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui.

tunnaƴanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimōsi bōxōn ma fōxō igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰ Marigin batu lōxōna nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui gbeena nde mē n xanbi ra, a gbo alo xōta xuina. ¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga dēnkēleya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadēlifi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yēē raxete na kanni gbēdeni. N to n yēē raxete, n yi xema lenpun dōxō se solofere to na. ¹³ Na lenpu dōxō seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴ A xunna nun a xun sexe ne yi fixa alo yexēē xabe dugi fixēna hanma balabalan kēsena, a yēene luxi alo tēē dēgena, ¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan tēēn na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen xuina. ¹⁶ Sare solofere yi a yiiƴanni, silanfan xēnxēn dē firin kannā yi minima a dē, § a yētagin yi mayilenma alo soge xōlēna yanyi tagini. ¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo fāxa muxuna. A yi a yiiƴanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a fōlōn nun a raṣanna ra. ¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi fāxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira dēninna n tan nan yii. ¹⁹ Awa, i naxan toxi, na sebe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni.

§ 1:16: Silanfan xēnxēn dē firin kannā a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sōndōmēn nun niin yētēēn fatama e bode ra, a e kēṣaan fēsefēse. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yēnge so dēgēmaan na a ra.

²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dɔxɔ se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dɔxɔ se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

¹ “A seɓe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dɔxɔ se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu naxine mi rafan i ma. I bata muxune keɓaan feɓefeɓe naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni nɔndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³ I tunnafanxi, i bata tɔrɔ n ma fe ra, koni i mi tunnaxɔɔxi i ma. ⁴ Koni mawugana nde n yii ε xili ma, i bata i mε i ya xanuntenya singen na. ⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i keɓaan maxete, i mɔn yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dɔxɔ seen ba na. ⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rapaxu i ma, naxanye rapaxu n fan ma.”

⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sariɓanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mε. Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakɔni ariyanna yi.”†

* **2:6:** Nikolayiti muxune yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki. † **2:7:** A mato Dunuɓa Fɔlɔn 2.8-9 kui.

Falan naxan sɛbɛ Simirini dɛnkɛlɛya yamaan ma

⁸ “A sɛbɛ Simirini dɛnkɛlɛya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a fɔlɔn nun a raɲanna ra, naxan faxa, a mɔn yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹ N na i ya tɔrɔn nun i ya yiigelitɔyaan kolon, anu nafulu kanna nan yati ɛ ra. Naxanye a falama a Yahudiyān nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne ɛ rayelefuma kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰ I nama gaxu i tɔrɔ fe famatɔne ra sese ma. Yinna Manga Setana ɛ tan nde sɛ nɛn kasoon na, alogo a xa ɛ mato, ɛ yi xi fu tɔrɔn sɔtɔ. Ɛ tɔgɔndiya han ɛ sayana, n yi nii rakisin mangaya taxamaseri kɔmɔtin so ɛ xun na.”

¹¹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama dɛnkɛlɛya yamane xa, a xa na mɛ. Naxan na nɔɔn sɔtɔ, sayaan firinden mi na kanna liyɛ mumɛ.”

Falan naxan sɛbɛ Pɛragama dɛnkɛlɛya yamaan ma

¹² “A sɛbɛ Pɛragama dɛnkɛlɛya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfan xɛnɛn dɛ firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³ N na i dɔxɔden kolon, Setanaa manga gbɛdɛn dɛnaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mɛxi n ma dɛnkɛlɛyaan na, hali e n ma sere tɔgɔndiyaxi Antipasi faxa lɔxɔn naxan yi ɛ konni Setana dɔxɔdeni. ¹⁴ Koni mawugana ndee n yii ɛ xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xɔn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xɔn.† ¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna

† **2:14:** A mato Yatene 31.16 kui.

fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. ¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yenge n de silanfanna§ ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na non soto, n Manna donse* luxunxina nde soma nen a yii e nun geme fixena xili nen nen sebexi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fo naxan a soto ma.”

Falan naxan sebe Tiyatire denkeleya yamaan ma

¹⁸ “A sebe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yeen luxi alo tee degena, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: ¹⁹ N na i kewanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali donxene wuya dangu a singene ra. ²⁰ Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† jaxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. ²¹ N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a yalunyaan foxo ra. ²² Nanara, n na a rasama nen jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e

§ 2:16: A de silanfanna findixi Alaa falan nan na. * 2:17: Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lxo yo lxo Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xorɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † 2:20: Yesabele findixi jaxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengema. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui.

bode xɔn, e tɔrɔ kati, xa e mi xete e wali ɲaxine fɔxɔ ra. ²³ N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun bɔɲe yi feene fesefesema. N na ε tan birin saranma nen ε kewanle ra.”

²⁴ “Koni ε tan muxu dɔnxen naxanye birin Tiya-tire taani, ε tan naxanye mi biraxi xaran ɲaxini ito fɔxɔ ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbete dɔxɔma ε xun ma. ²⁵ Naxan ε yii, ε na suxu tun, han n yi fa. ²⁶ Naxan na nɔɔn sɔtɔ, a n sagoon liga han a rajanna, n senben fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

²⁷ a mangaya xɔdexen ligama nen e xun na a mangaya wure dunganna ra, a yi e rayensenɲe ayi alo feɲena. †

²⁸ N senben fima a ma nen alo n na a sɔtɔxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

²⁹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sariɲanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

3

Falan naxan seβε Saridesi denkeleya yamaan ma

¹ “A seβε Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kewanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisɔn sɔtɔ, koni faxa muxun nan i ra. ² Xulun! Senbe dɔnxen naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa ɲan, amasɔtɔ n mi i kewali defexin toxi n ma Ala yetagi. ³ Nba, i xaranna naxan mexi, i yi a sɔtɔ, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i

† 2:27: Yaburin 2.9

hakeni. Xa i mi lu i yeε ra yi, n na i raterenama nen alo muḡadena, i mi n fa waxatin kolonje. ⁴ Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxosixi. Ne sigan tima nen n xon dugi fixene yi, amasoto e sarijan. ⁵ Naxan na noon soto, na dugi fixen soma nen, n mi a xinla be Nii Rakisin Kitabun kui mumε. N na n tima a xinla ra nen n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

⁶ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mε.”

Falan naxan sebe Filadelifi taan denkeleya yamaan ma

⁷ “A sebe Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijanna nun Nondin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa dejinna naxan yii, naxan deen nabima, muxu yo mi noε a ragale, naxan deen nagalima, muxu yo mi noε a rabiye, na naxa: ⁸ N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi i yeε ra, muxu yo mi noε a ragale, bayo n na a kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu nen, i mi i me n xinla ra. ⁹ Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yete yatexi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nen e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu. ¹⁰ Amasoto i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetena i kantanma nen maratantan waxatini, naxan fama dunuja muxune birin kejaan fesefesedeni boxon yiren birin yi. ¹¹ N famatxon ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo nama i ya no soton taxamaseri komotin ba i xunna ma. ¹² Naxan na noon soto, n na kanna findima nen senbetenna ra Ala Batu Banxini. A mi fa mine na mumε! N yi n

ma Ala nun a taan xinla seβe a ma, Yerusalen nenēn naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fema. N na n xili nenēn fan seβema nen a ma.”

¹³ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan seβe Layodise taan denkeleya yamaan ma

¹⁴ “A seβe Layodise denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Amina,’* sere tinxinxin nun nōndina, Alaa daala birin xun na, n naxa: ¹⁵ N na i kewanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli. ¹⁶ Koni bayo i tōxōfilōxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nen! ¹⁷ Bayo i a falama, i naxa, ‘Nafulu kannan na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa sese ma.’ Koni i mi a kolon a i tōrōxi, a i makininkinin, se mi i yii, danxutōon nan i ra, marabenna i ma. ¹⁸ Nba, n na i kawandima, i xa xema fajin sara n ma naxan nasensēnxi tēēn na, alogo i xa findi nafulu kannan ra nōndini. E nun dugi fixene alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yēēn dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹ N na n xanuntenne sōnna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i sōβe so, i yi i xun xanbi so i hakene yi. ²⁰ I tuli mati, n tixi dēēn na, n na a makōnkōnma, naxan na n xuiin me, a yi na rabi, n soma nen na kannan konni, nxu yi nxu dēge nxu bode xōn. ²¹ Naxan na nōon sōtō, n tinma nen na yi dōxō n fema n ma mangaya gbēdeni alo n tan fan nōon tixi kii naxan yi, n dōxō n Fafe Ala fema a mangaya gbēdeni.”

* **3:14:** Na bunna nēēn Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

22 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sariɲanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

4

Alaa manga gbɛɗɛna ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbete to, n yi dena nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen naxan me, naxan yi gbo alo xota xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra.” ² Alaa Nii Sariɲanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi manga gbɛɗɛni ariyanna yi. ³ A yetagin yi mayilenma alo yasipi gemen nun karineliya gemena. Manga gbɛɗɛn yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gemena. ⁴ Manga gbɛɗɛ mɔxɔɲɛn nun naanin gbete ye yi manga gbɛɗɛn nabilinni, fori muxu mɔxɔɲɛn nun naanin yi dɔxi naxanye ma e maxidixi dugi fixene yi, xema mangaya komoti taxamassenne soxi e xun na. ⁵ Kuyen jin masɔxanna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbɛɗɛni. Lenpu dege gbeen solofere yi dege ma mangaya gbɛɗɛn yetagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶ Lonna nde yi mangaya gbɛɗɛn yetagi naxan gbo alo foxo igena, a fixa alo mato kikenana alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbɛɗɛn yireni, e nun a rabilinni, naxanye ye ye yi e yetagi nun e xun xanbin ma. ⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yetagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tunganmatana. ⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e ye ene

yi e fatin yiren birin ma, e yi betin bama kɔɛɛn nun
 yanyin birin na, e naxa,
 “Marigina Ala ɛɛn Birin Kanna sarijan,
 a sarijan, a sarijan,
 naxan yi na, naxan na,
 e nun naxan fama.”

⁹ Naxan dɔxi mangaya gbɛɛni naxan luma
 habadan, dalise naaninne nɛma yi binyen nun
 xunna kenla nun barikan bire na xa waxatin
 naxan yi, ¹⁰ na fori muxu mɔxɔɛn nun naaninne
 yi e xinbi sinma nɛn a yɛtagi, e yi a batu, e yi e
 manga kɔmɔtine woli mangaya gbɛɛn yɛtagi, e yi
 a fala na kanna xa naxan dɔxi manga gbɛɛn ma
 naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ “Nxu Marigina, nxɔ Ala,
 binyen nun xunna kenla nun ɛɛn daxa a fi i ma,
 amasɔɔ i tan nan seen birin daxi,
 e taranxi na i sagoon nin,
 e daxi i sagoon nin.”

5

Kɛdin nun Yɛxɛɛ Diina fe

¹ Naxan yi dɔxi mangaya gbɛɛni, n yi kɛdi mafil-
 inxina nde to suxi na yiifanni ɛɛbenla yi tixi naxan
 fɔxɔ firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri
 solofere nan na. ² N yi maleka ɛɛnɛmana nde
 to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa,
 “Nde daxa a kɛdini ito taxamasenne kala alogo
 a xa kɛdi mafilinxin nabi?” ³ Koni muxu yo mi
 sɔɔ ariyanna nun bɔxɔ xɔnna ma, hanma bɔxɔn
 bun ma naxan yi nɔɛ a kɛdin nabiye, hanma a yi
 a mato. ⁴ N yi wuga kati, amasɔɔ muxu yo mi
 sɔɔ naxan yi daxa a na kɛdin nabi, hanma a yi

a mato. ⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bənsənnə yatan naxan luxi alo salenna naxan maŋingi kelixi Dawuda xabilani, na bata sənben sətə a xa kedin nabi e nun a taxamaseri soloferene.”

⁶ Nba, n yi yexɛɛ diina nde to tixi manga gbɛdɛn nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yɛxɛɛ Diin yi luxi alo a kɔɛ raxabaxin nan yi a ra nun. Feri solofere, yɛɛ solofere nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuŋa yiren birin yi. ⁷ Naxan yi dɔxi manga gbɛdɛni, Yɛxɛɛ Diin yi sa kedi mafilinxin nasuxu na yiifanni. ⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori mɔxɔŋɛn nun naaninne yi e xinbi sin Yɛxɛɛ Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xɛma wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sariŋanxina Ala maxandi xuine ra. ⁹ E yi bɛti nɛnɛn ba, e naxa, “I daxa i yi kedi mafilinxin tongo, i yi a taxamasenne ba a ma, alogo a xa rabi.

Amasətə i bata yi faxa nun,
i yi muxune xunba Ala xa i wunla xɔn ma,
keli bənsənnə birin nun xuine birin
nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra,
e mangayaan ligama nɛn bɔxɔn xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin mɛ daliseene nun fonne nun manga gbɛdɛn nabilinni, e xasabin yi sigɛ han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yatɛ. ¹² E yi bɛtin bama, e yi e xuini te, e naxa,

“Yεxεε Diin naxan bata yi faxa nun,
na daxa a xa senben nun nafunla
nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla
nun binyen nun tantunna sətə!”

¹³ Daliseene birin kore xonna nun bəxə xonna ma
e nun bəxən bunnı, e nun naxanye birin fəxə igeni,
n yi daala birin xuiin məma, e betin bama, e naxa,
“Naxan dəxi manga gbədəni

e nun Yεxεε Diina,
tantunna nun xunna kenla
nun binyen nun senben xa fi ne nan ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Amina.”
Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi Yεxεε Diin to na taxamaseri
soloferena nde keden nabiyε, n yi dalise naaninna
nde keden xuiin mə, a xuiin luxi alo kuye sarinna,
a naxa, “Fa be!” ² N yi soo fixen to. Naxan yii dəxi
a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya kəməti
taxamasenna so a xun na. A siga nə sətən xunna
kenli, alogo a xa sa nəən ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n yi daliseen
firinden xuiin mə, a naxa, “Fa be!” ⁴ Soo gbete yi
mini naxan yi gbeeli alo tεena. Naxan yi dəxi a fari,
dunujə muxune bəjε xunbenla kala senben yi so
na yii alogo muxune xa e bode faxa, silanfan kuye
gbeen yi so a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen
saxanden xuiin mə a fale, a naxa, “Fa be!” N yi soo
fəren to. Naxan yi dəxi a fari, sikeela yi suxi na yii.

⁶ N yi xuina nde mə dalise naaninne tagi alo fala

xuina, a naxa, “Ligaseen yɛ keden maala ra soge keden saranna ra. Ligaseen yɛ saxan fundenna ra soge keden saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala.”

⁷ A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin mɛ a falɛ, a naxa, “Fa be!” ⁸ N yi soo fati ɲɔxɔndedɛ ramaan to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nɛn sayana. Laxira yi biraxi a fɔxɔ ra. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde naaninna ra, na kedenna halagi sɛnbɛn yi so e yii silanfanna nun fitina kamɛn nun fitina furen nun burunna sube xajɛne xɔn.

⁹ A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yɛlɛnne to saraxa ganden bun ma. ¹⁰ E yi gbelegbele, e naxa, “Marigi sariɲanxina, ɲɔndin kanna, i mɔn buma han waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunuɲa muxune ra?” ¹¹ Doma fixɛn yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walikɛ bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi dɛfe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Bɔxɔn yi xuruxurun kati! Sogen yi fɔrɔ alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, ¹³ kore xɔnna sarene yi yolon bɔxɔni, alo foye gbeen na xɔdɛn binla yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴ Kore xɔnna yi tunun alo kɛdin na mafilin, geyane nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi ba e funfuni. ¹⁵ Na xanbi ra, dunuɲa mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun sɛnbɛ kanne nun muxun birin, konyine nun xɔrɔne birin, ne yi

sa e luxun faranne nun geya yinle ra. ¹⁶ E lu a fale geyane nun gemene xa, e naxa, “E bira nxu fari! Naxan manga gbedeni, e nxu luxun na nun Yexee Diina xolon bun. ¹⁷ Amasoto e xolo loto gbeen bata a li, nde nae tiye a yetagi?”

7

Taxamasenna yi sa denkeya yamaan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuja tongon naaninne ma. Boto xonna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini boto xonna xun ma, hanma foto igena hanma wudine xun ma. ² N yi maleka gbete to fe, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Boto xonna nun foto igen toto senben so maleka naaninna naxanye yii, a yi sonxo ne ma, a naxa, ³ “E nama fe jaxin liga boto xonna ra singen hanma foto igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra.”

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin me, muxu wuli keme muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bansonne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma

Yuda bannonni,
Ruben bannonna,
muxu wuli fu nun firin,
Gadi bannonna,
muxu wuli fu nun firin,

⁶ Aseri bannonna,
muxu wuli fu nun firin,
Nafatali bannonna,
muxu wuli fu nun firin,

Manase bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 7 Simeyɔn bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Lewi bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Isakari bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 8 Sabulon bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Yusufu bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Bunyamin bɔnsɔnna,
 muxu wuli fu nun firin taxamasenna yi naxanye
 ma.

Yama gbeena Ala yɛtagi

9 Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin
 mi yi yatɛ, sa keli siyane birin nun bɔnsɔnne birin
 nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi
 manga gbɛɗɛn nun Yɛxɛɛ Diin yɛtagi, doma fixɛn
 nagodoxi e ma, tugu dɛɛne suxi e yii. 10 E yi e xuini
 te, e naxa,

“Kisina en ma Ala nan yii
 naxan dɔxi manga gbɛɗɛni
 e nun Yɛxɛɛ Diina.”

11 Malekane birin yi tixi manga gbɛɗɛn nun fonne
 nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga
 gbɛɗɛn yɛtagi, e yɛtagine yi lan bɔxɔn ma, e yi Ala
 batu, 12 e naxa,

“Amina! Tantunna nun binyen
 nun fe kolonna nun barika biran
 nun xunna kenla nun sɛnbɛn
 nun fangan xa lu en ma Ala xa
 habadan han habadan! Amina.”

13 Na fonna nde yi n maxadin, a naxa, “Doma fixen nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minen yi?” 14 N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata dangu naxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yexee Diin wunli.”

15 Nanara, e tixi Alaa manga gbeden yetagi,
e a batu yanyin nun kdeen na a Batu Banxini.
Naxan dɔxi manga gbedeni,
na e yigiyama nen a konni.

16 Kamen mi fa e suxe sɔnɔn,
min xɔnla mi fa e suxe sɔnɔn,
sogen mi fa e ganje sɔnɔn,
kuye wolon yo mi mine e ma,

17 amasoto Yexee Diin naxan manga gbedeni,
na e masuxuma nen
alo xuruse rabana,
a yi ti e yee ra,
siga siimaya tigi igene yi,
Ala yi e yee gene birin fitan
e yee ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

1 Yexee Diin to taxamasenna solofereden nabi,
kore xonna yi madundu han waxatidi. 2 N yi
maleka solofere to tixi Ala yetagi, xota solofere yi
so ne yii.

3 Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xema daxin suxi a yii. E wusulan gbege so a yii a gan daxin na, sa yama sarijanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xema daxin fari manga gbeden yetagi.

⁴ Wusulanna tutin nun yama sarijanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yeṭagi. ⁵ Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden tēn na, a yi a woli bəxəni. Galan xuiin nun xuine nun kuyen jin masəxəna yi mini, bəxən yi xuruxurun.

Xəta naanin singene yi fe

⁶ Nayi, xəta soloferene yi maleka soloferen nax- anye yii, ne yi keli xətane fedeni. ⁷ Maleka singen yi a gbee xətaan fe. Balabalan kēsen nun tēn nun wunla basanxin yi fa bəxə xəna fari. Bəxəni taxunxin dəxəde saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sēxē xindene birin.

⁸ Malekan firinden yi a xətaan fe. Gēme gbeena nde yi sin fəxə igeni naxan yi gbo alo geyaan gan- matəna. Fəxə igene yitaxunxin dəxəde saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, ⁹ daliseen naxanye birin yi jējē na fəxə igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

¹⁰ Malekan saxanden yi a gbee xətaan fe. Sare gbeen ganmatəən yi keli kore, a ganma alo xaye raxidi dəgēna. Baane nun tigrine birin yitaxunxin dəxəde saxanna ra, saren yi bira na keden yi. ¹¹ Na saren yi xili nēn, “Se Xələna.” Na igene yi xələ ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xələn mindeni.

¹² Malekan naaninden yi a gbee xətaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin dəxəde saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yatēn jəxən xa ba e dəgēn na. Na kēnēna jəxən yi ba yanyin nun kəēn kēnēna ra.

¹³ Nba, n yi fe gbətē to, n singbinna nde fala ti xuiin mē, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona,

gbalona, gbalon bəxə xənnaxa muxune xa, malekaxa saxanna bonne na e xətane fe waxatin naxan yi.”

9

Xətaan suulunden yi fe

¹ Malekan suulunden yi a xətaan fe. N yi saren* to keɛ kore, a bira bəxəni, yili jaxi tilinxin dərinna yi so a yii. ² A yi yili jaxin dəen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen tēen tutina. Na yi sogen nun kuyeni fəw. ³ Tuguminne yi mini tēen tutini e xuya ayi bəxən ma, sənben yi so ne yii alo tanle bəxən ma. ⁴ A yi fala e xa a e nama sɛxene halagi bəxən ma, hanma se xinde yo hanma wudine fə adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. ⁵ E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi səxələn naxan tima muxune ma, na yi luxi nən alo tanla na muxun xin. ⁶ Na ləxəne yi, muxune sayaan fenma nən koni e mi a toma. Sayaan xənla e suxuma nən han, koni sayana a gima nən e ma.

⁷ Na tuguminne yi luxi nən alo soon naxanye yitənxi yenge so xinla ma. Mangaya kəmōti taxamasenna e xunna alo xəmana, e yətagine luxi alo muxun yətagina. ⁸ E xun sɛxene luxi alo jaxanle xun sɛxena. E jinne luxi alo yatan jinna. ⁹ E xanle yi e kanken ma alo yenge so seen kanke masaan wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune səxələma han

* **9:1:** Sareni ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

kike suulun. ¹¹ Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuini, Abadɔn. Gireki xuiin tan yi, a xili nɛn, Apoliyon. Na bunna nɛɛn, “Halagi Tiina.”

¹² Gbalo singen bata dangu. Gbalo firin mɔn luxi.

Xɔtaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xɔtaan fe. N yi xuina nde mɛ keli saraxa gande xɛma daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yɛtagi. ¹⁴ Xɔtaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen dɛ, ne fulun.” ¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitɔnxi na waxatin nun lɔxɔn nun kiken nun nɛɛn ma, ne yi fulun alogo dunuɲa muxune yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, e xa na kedenna faxa. ¹⁶ Yɛngɛ soon naxanye yi soone fari, muxu wuli mɔxɔɲɛn dɔxɔde wuli fu. N na xasabin nan mɛxi. ¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo tɛɛna, e mamiloxi alo safiri gɛmɛna, e nɛri fuɲiramana alo dole tɛɛ fuɲina. Soone xunne luxi alo yata xunna, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn yi minima e dɛ. ¹⁸ Dunuɲa muxune birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi faxa na ɲaxankata saxanne xɔn, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn naxanye yi minima e dɛ. ¹⁹ Amasɔtɔ soone sɛnɓɛn yi e dɛɛn nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sɔɲine. E xunne na, e muxune maxɔlɔma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxa, ne mi xɛtɛ e yii fɔxɔn batu feen fɔxɔ ra e mi ɲinanne kiin yiba hanma suxure xɛma daxina hanma a

sula daxina hanma a gɛmɛ daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mɛma, e mi nɔɛ sigan tiyɛ. ²¹ E mi xɛtɛ e muxu faxan nun e kɔɛrayaan nun e yanga suxun nun e muɲan fɔxɔ ra.

10

Malekan nun kɛdi xurina fe

¹ N yi maleka sɛnbɛma gbɛtɛ to godɛ keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yɛtagin mayilenma alo sogena, a sanne yi tɛɛn yiyani alo tɛɛ sɛnbɛtɛnne. ² Kɛdi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma sanna ti fɔxɔ igeni, a kɔmɛnna xaren na. ³ A sɔnxɔ xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴ E yi naxan falama, n yi nɔɛ na sɛbɛ nɛn nun, koni n yi fala xuina nde mɛ keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sɛbɛ!”

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi fɔxɔ igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xɔnna ma. ⁶ A yi a kɔlɔ habadan Ala xinli, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma sɔnɔn! ⁷ Koni maleka solofereden na a xɔtaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nɛn nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikɛne.”

⁸ Nba, n fala xuiin naxan mɛ a singeni keli kore, na mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kɛdi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi fɔxɔ igen nun xaren ma.” ⁹ N yi n maso malekan na, n

yi a fala a xa, a xa kɛdi maflinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a ɲaxunma ayi nɛn i dɛ alo kumina, koni a i kuiin nafema nɛn xɔlɛn na.” ¹⁰ N yi kɛdi maflinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n dɛɛ, a yi ɲaxun n dɛɛ alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xɔlɛn na. ¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mɔn xa nabiya falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasɔtɔ na bata so siyane yii naxanye Taa Sariɲanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³ N nan n sere firinne rasigama nɛn nabiya falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi kɛmɛ firin xi tonge sennin.”

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lɛnpune dɔxɔ se firinne nan na naxanye tixi bɔxɔn birin Marigin yɛtagi. ⁵ Muxu yo wa fe ɲaxin naba feni e ra, tɛn minima nɛn e dɛ, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe ɲaxin naba feni e ra, fɔ na kanna xa faxa na kii nin. ⁶ Kore xɔnna balan sɛnbɛna e ra alogo tulɛn nama fa e nɛma nabiya falane tiyɛ waxatin naxan yi. Igene maxɛtɛ sɛnbɛn fan e ra wunla ra, e mɔn yi fitinan sifan birin nadin dunuɲa muxune ma, e na wa a xɔn waxati yo yi.

7 E nɛma yelin e sereyaan bɛ waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili ɲaxin kui, na e yeŋɛma nɛn, a yi e nɔ, a yi e faxa. 8 E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nɛn alo Sodoma hanma Misiran. 9 Yamane nun bɔnsɔnne nun xuine nun siyane birin e binbine toma nɛn han soge saxan e nun a tagi. E mi tinɲɛ ne xa maluxun. 10 Dunuɲa muxune sɛwama nɛn muxu firinni itoe faxa feen na, e ɲaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasɔɔ na nabi firinne bata yi muxune ɲaxankata bɔxɔ xɔnna fari. 11 Koni na soge saxan e nun a tagiin na dangu, niin soma nɛn e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nɛn kati. 12 E yi xui gbeena nde mɛ kore naxan yi a falama, a naxa, “ɛ te be.” E yi te kore kundani, e yaxune yeɛ xɔri. 13 Na waxatin yeɛni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin dɔxɔde fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faxa na bɔxɔ xuruxurunni. Muxun dɔnxɛne yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

14 Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatɔn ni i ra.

Xɔtaan soloferedena

15 Maleka solofereden yi a xɔtaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa,
 “Dunuɲa mangayaan bata findi
 en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na,
 a mangayaan ligama a xun na nɛn
 habadan han habadan!”

16 Fori mɔxɔɲɛn nun naaninna naxanye yi dɔxi e manga gbɛdɛne yi Ala yeɛtagi, ne yi e xinbi sin a bun

ma, e yetagine yi lan bəxən ma, e yi a batu. ¹⁷ E naxa,

“Marigina Ala Senben Birin Kanna,

naxan na, naxan yi na a fəloni!

Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali,

i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸ Siyane bata yi xələ,

koni i ya xələn yi fa,

faxa muxune makiti waxatin yi a li,

i yi i ya walikene saranna fi,

i ya nabine, muxu sarijanxine,

e nun naxanye gaxuxi i xinla yee ra,

muxudin nun muxu gbeena,

i yi ne halagi

naxanye bəxən halagima.”

¹⁹ Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi.

N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na

xanbi ra, kuyen jin masəxənnə nun xuine nun

galan xuiin yi mini, bəxən yi xuruxurun, bala-

balan kešene yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

¹ Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: jaxanla*

maxidixin sogeni, kikenə a sanna bun ma, man-

gaya kəməti taxamasenna soxi a xun na sare fu

* **11:19:** 11.19 Layiri Kankirana fe mən sebexi Xəryəyan 25.10-22

kui. * **12:1:** Fe tooni ito fəlxina, jaxanli ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bənsənnə yi findi dənkəleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi dənkəleya yamaan maligan na fe toon kui.

nun firin yi naxan ma. ² A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin sɔxɔlɛni.

³ Taxamaseri gbɛtɛ yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya kɔmɔti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. ⁴ Sarene‡ yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bɔxɔni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yɛtagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. ⁵ Naxanla yi dii xɛmɛn bari, naxan mangaya xɔdɛxɛn ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xɛmɛn yi rate kore Ala nun a manga gbɛdɛn fɛma. ⁶ Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala dɛnaxan yitɔnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kɛmɛ firin xi tonge sennin.

⁷ Nayi, yɛngɛ gbeen yi keli kore xɔnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yɛngɛ. Ninginangan nun a malekane fan yi yɛngɛn soma. ⁸ Koni a mi nɔ sɔtɔ, dɔxɔde mi fa lu e xa kore xɔnna ma. ⁹ E yi ninginanga gbeen woli bɔxɔni, saɲi fonna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuɲa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bɔxɔ xɔnna ma. ¹⁰ Nayi, n yi fala xui gbeena nde mɛ keli kore, a naxa,
“Iki, en ma Alaa kisin nun a sɛnbɛn
nun a mangayaan waxatin bata a li,

† **12:3:** Ninginangan findixi Setana misaala nan na. ‡ **12:4:** Sareni itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurutɛ Ala ma, e yi godo bɔxɔni e findi jinanne nun yinnane ra.

e nun a Muxu Sugandixina senbena.
 Amasoto en ngaxakedenne kansun muxun bata
 woli boxoni,
 naxan yi e kansunma kosen nun yanyin na
 en ma Ala xa.

¹¹ E yi a no Yexee Diin wunla
 nun e sereya falan xon,
 e mi e yete niin natanga,
 e tin sayaan ma.

¹² Nanara, e tan naxanye kore xonna ma,
 e sewa.
 Koni gbalon boxo xonna nun foxo igen xa,
 bayo Yinna Manga Setana xaxexin bata godo e
 fama,
 amasoto a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³ Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi boxon
 ma, naxanla naxan dii xemen bari, a yi na sagatan
 folo. ¹⁴ Nayi, gubugubune yi so naxanla yii alo
 singbin gbeen gubugubune alogo a xa tungan a siga
 han denaxan sa yitonxi a xa tonbonni, a sa baloma
 denaxan yi mee saxan e nun a tagi, a yi tanga
 sajin ma. ¹⁵ Nayi, sajin yi igen baxun naxanla
 foxo ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali.
¹⁶ Koni boxo xonna yi naxanla mali, a yi rabi, a yi
 igen min ninginangan naxan baxun naxanla foxo
 ra. ¹⁷ Ninginangan yi xolo naxanla ma kati! A yi
 siga naxanla bonsen donxene yengedeni, naxanye
 Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe
 sereyaan bama. ¹⁸ Ninginangan yi sa ti foxo igen
 de.

13

Sube magaxuxi firinne fe

¹ Nba, n yi sube magaxuxina* nde to te fɔxɔ igen xɔre ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sebexi a xunne birin ma. ² N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna jarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A deen luxi alo yatan dena. Ninginangan yi a senben nun a manga gbeden nun nɔ gbeen so a yii. ³ N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxɔlɔ gbeen ti naxan a faxe, koni na yiren bata yi bari. Dunuɲa muxune birin yi kabɛ gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fɔxɔ ra. ⁴ Muxun birin yi ninginangan batu amasɔtɔ a bata yi senben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nɔɛ a yenge?”

⁵ Waso falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na senben yi sa sube magaxuxin de, fe jaxin naba senben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. ⁶ A yi Ala rayelefu fɔlɔ, a lu a xili kale e nun Ala dɔxɔdena e nun naxanye birin ariyanna yi. ⁷ Yama sariɲanxin yenge senben yi so a yii, alogo a xa e nɔ. Senben yi so a yii bɔnsɔnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. ⁸ Dunuɲa muxune birin e xinbi sinma nen a bun ma, naxanye birin xili mi sebexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuɲa da waxatini, naxan bata yi faxa nun e fe ra. ⁹ Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

¹⁰ Xa kasorasaan nagidixi naxan ma,

* **13:1:** Sube magaxuxin findixi yamanan manga gbeen senben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi denkeleya muxune jaxankatama. A mɔn finde to dunuɲa mangane senbe jaxin misaala ra.

na sama nen kasoon na yati.

Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra,
na faxama nen silanfanna ra yati.

Nanara, yama sarijanxin lan e xa e tunnafan e
təgəndiya.

¹¹ Nba, n yi sube magaxuxi gbεε† to minε bəxəni.
Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yεxεε Diin fenne,
koni a yi falan tima alo ninginangana. ¹² A yi
sube magaxuxi singena nəən birin nawalima a
jəxəni, a yi a liga bəxən nun a muxune birin yi e
xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan
maxələde jaxin bata yi bari. ¹³ Sube magaxuxi
firindeni ito yi kabanako taxamasenne ligama, a
yi tεen nagodo bəxən ma muxune yεtagi keli kore.

¹⁴ Sənben naxan so a yii a xa kabanako taxam-
asenne raba sube magaxuxi singen jəxəni, na yi
dunuja muxune mayenden, a yi a fala dunuja
muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran
nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxələ
silanfanna ra, a yi bari. ¹⁵ Sənben yi so sube mag-
axuxi firinden yii alogo a xa niin bira sawurani,
alogo na sawuran xa falan ti, a mən xa muxune
faha naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma.

¹⁶ A yi a liga a muxune birin xa karahan taxam-
asenna yi lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra,
muxudin nun muxu gbeena, nafulu kannu nun

† 13:11: Sube magaxuxi gbεε findixi mangane seri batune
misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo
alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki
muxune ra, ne sənben misaala nan sube magaxuxi firindeni ito
ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo
ala, anu, denkeleya muxune mi yi nəε na ligε. A finde to dunuja
mangane seri batune fan misaala ra.

yiiigelitona, xorɔn nun konyina. ¹⁷ Muxu yo mi nɔe seen sare hanma e seen mati xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina.

¹⁸ Fɔ xaxinla xa sɔtɔ nɛn feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yatɛ ki faji, a yi a bunna fala, amasɔtɔ xɛmɛna nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: kɛmɛ sennin tonge sennin e nun sennin. †

14

Muxu xunbaxine betina

¹ Nba, n mɔn yi Yɛxɛɛ Diin to tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli kɛmɛ wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi sɛbɛxi naxanye tigi ra.* ² N yi fala xuina nde mɛ keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin naxan mɛ, na yi luxi nɛn alo kondɛn maxane nan yi kondɛn maxani. ³ E yi bɛti nɛnɛn bama manga gbɛdɛn nun dalise naaninne nun fonne yɛtagi. Muxu yo mi yi nɔe a maxaranjɛ na bɛtin ma fɔ na muxu wuli kɛmɛ wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi bɔxɔ xɔnna fari. ⁴ Ne nan mi e yɛtɛ

† **13:18:** 666: Ndee laxi a ra fa fala na yaten findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin sɛbelidine keden kedenna birin yi lanxi yatɛna nde ma mɛn kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla sɛbelidine yatɛne sa e bode ma, na malaxin lanma kɛmɛ sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Mɛn kaane miriyani, solofere nan yatɛ kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi. * **14:1:** A mato Lankenemaya 7.4-8 kui.

raxosi naxanle xon, e sarijan. E yi biraxi Yexee Diin foxo ra a na yi siga dede. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo boxon bogise singe fajin naxanye fima Ala nun Yexee Diin ma. ⁵ Wule falan mi yi minima e de mumel! Fe yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

⁶ Nba, n yi maleka gbete to tujanje kore xonna ma. Habadan Xibaru Fajin falana a yii, a a ralima dunuja muxune ma, e nun siyane nun bonsonne nun xuine nun yamane birin. ⁷ A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala yee ra, e yi binyen fi a ma, amasoto a kiti sa waxatin bata a li. E a batu, a tan naxan kore xonna nun boxo xonna nun foxo igen nun ticine daxi.”

⁸ Malekan firinden yi fa a foxo ra, a naxa, “Babilon taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dolon fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e foxo ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma, ¹⁰ na kanna fan Alaa xolon manpaan minma nen naxan saxi xolo igelengenna kui, a yi naxankata teen nun dole teeni maleka sarijanxine nun Yexee Diin yetagi. ¹¹ E naxankata teen tutin tema nen habadan han habadan, matabu mi e xa kosen nun yanyin na e

† **14:8:** Babilon taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan naxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan naxankatama Daniyeli waxatini.

tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batura e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.” ¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nen e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e denkeleya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “Ito sebe: Sewan na kanne xa naxanye faxama Marigini folo iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nandin nan na ra, e e matabuma nen e wanli, amasoto e wanle biraxi e foxo ra.”

Se xabana boxoni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixen to. Adamadi maligana nde yi doxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri komotin xema daxin soxi a xun na, wolite xenxena a yii. ¹⁵ Maleka gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi doxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya woliten tongo, i seen xaba, amasoto se xaba waxatin bata a li boxoni, a bata mo.” ¹⁶ Nayi, naxan yi doxi kundaan fari, na yi a woliten nadangu boxo xonna fari, a boxo xonna se xaba daxin jan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbete to kele Ala Batu Banxini ariyanna yi, wolite xenxena nde na fan yii.

¹⁸ N mon yi maleka gbete to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi teen xun na. Wolite xenxen yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wolite xenxen naso boxo xonna manpa bogine ra, i yi e xaba amasoto e bata mo!” ¹⁹ Malekan yi a woliten nadangu boxon fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xolo gbeen manpa igen badeni. ²⁰ E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi

mini manpa bogi ige badeni, a te han soone dɛni lanna, a bɔxɔn manpa ige baden ma han fayida kilo kɛmɛ saxan jɔxɔn.

15

Malekane nun fitina dɔnxɛne fe

¹ Nba, n mɔn yi taxamaseri gbee magaxuxi gbɛɛ to kore xɔnna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe dɔnxɛne nan ne ra, amasɔɔ Alaa xɔlɔn kamalima ne nan xɔn ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo fɔxɔ igena naxan mayilenma alo kilasi fixɛna, a basanxi tɛɛn na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin nɔ e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. ³ E yi Alaa walikɛɛn Musaa bɛtin bama e nun Yɛxɛɛ Diina bɛtina, e naxa, “Marigina, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna, I ya wanle gbo, e magaxu! Siyane birin ma mangana, i ya kiraan tinxin. Nɔndin nan a ra.

⁴ Marigina, nde mi gaxuɛ i tan yɛɛ ra, a tondi i xinla binyɛ? Amasɔɔ i tan nan keden pe sarijan. Siyane birin fama nɛn, e yi i batu.

Amasɔɔ i ya tinxinyaan bata makɛnɛn.”

⁵ Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin dɛɛn nabixin to kore, Alaa sereya bubuna. ⁶ Fitina fe soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sarijanxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xɛma tagi

xidine ra. ⁷ Awa, na dalise naaninna nde keden yi xɛma lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na. ⁸ Ala Batu Banxin yi rafe tɛɛ tutin na fata Alaa binyen nun a sɛnbɛn na. Muxu yo mi yi nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

16

Alaa xɔlɔ lengenne fe

¹ Nba, n yi fala xui gbeen mɛ keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “ɛ siga, ɛ sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixɛɛ bɔxɔ xɔnna ma!”

² Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xɛɛ bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure naxin yi mini ne fatin ma. ³ Malekan firinden yi a gbee lengenni xɛɛ fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxesa. ⁴ Malekan saxanden yi a gbee lengenni xɛɛ baane nun tigrine yi, e birin yi findi wunla ra. ⁵ Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin mɛ, a naxa,

“I tinxin, i tan naxan na,
i tan naxan yi na a fɔlɔni,
i tan sariɲandena,
i bata kitin sa tinxinni,

⁶ bayo e bata i ya yama sariɲanxin nun nabine wunla ramini.
Nayi, i bata wunla so e yii,
e yi a min.
Na nan lan e ma.”

⁷ Awa, n yi fala xuiin mε keli saraxa gandeni, a naxa,

“Nɔndin na a ra,

Marigina, Ala Sɛnbɛ Birin Kanna,

i kitine sama tinxinna nun ɲɔndin nin.”

⁸ Malekan naaninden yi a gbee lengenni xεε sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. ⁹ A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, sɛnbɛn naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰ Malekan suulunden yi a gbee lengenni xεε na sube magaxuxina manga gbɛdɛn ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinɲɛ xɔleni.

¹¹ Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xɔlen nun e fure dɛ ɲaxine fe ra. Koni e mi xεε e kɛwali ɲaxine fɔxɔ ra.

¹² Malekan senninden yi a gbee lengenni xεε Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan sɔtɔ. ¹³ Nba, n yi yinna saxan to minɛ ninginangan nun sube magaxuxin nun wule nabiin dɛ, e luxi alo xunɲɛne. ¹⁴ Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuɲa mangane birin fɛma alogo e xa e malan yɛngɛ so xinla ma Sɛnbɛ Birin Kanna, Alaa lɔxɔ gbeena fe ra.

¹⁵ Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune raterɛnama nɛn alo muɲadena. Sɛwan na kanna xa naxan luma a yɛɛ ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragenla nama mini, a yagi.”

¹⁶ Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi dɛnaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

17 Malekan solofereden yi a gbee lengenni xɛɛ foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbɛɛni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata ɲan!”

18 Kuyen ɲin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi mini, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti naxan ɲɔxɔn munma yi liga xabu muxune da! 19 Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi ɲinan Taa gbeen Babilɔn* xɔn, a yi a xɔɔ gbeen manpa lengenna so mɛn kaane yii, alogo e xa Alaa xɔɔn min. 20 Ige tagi bɔxɔne birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. 21 Balabalan kɛɛ binyene yi lu yolonɲɛ muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liyɛ. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan kɛɛna fe ra, amasɔɔ na yi magaxu kati!

17

Yalunde ɲaxalan gbeena fe

1 Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, yalunde ɲaxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. 2 Dunuɲa mangane yalunyaan liga a tan nan xɔn, dunuɲa muxune birin yi e min a yalunyaan dɔɔn na han e xunne yi keli.”

* **16:19:** Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nɛɛn fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan ɲaxankatama Yoni waxatini alo Babilɔn taan yi Alaa yamaan ɲaxankatama Daniyɛli waxatini. * **17:1:** Yalunde ɲaxalan gbeeni ito findixi Romi taan misaala ra.

³ Alaa Nii Sariɲanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa ɲaxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi seβexi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feri fu nan yi a ma. ⁴ Na ɲaxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xɛmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun gɛmɛ tofaɲine.† Xɛma igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xɔsixine birin na. ⁵ Xinla nde yi seβexi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa,

“Babilɔn Taa Gbeena,‡

Yalunde ɲaxanle nun dunuɲa fe haramuxine birin nga.”

⁶ Awa, n yi na ɲaxanla to, a minxin nan yi a ra yama sariɲanxin wunla nun Yesu a sere toɲɔndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabɛ kati. ⁷ Malekan yi n maxɔdin, a naxa, “I kabɛn nanfera? N ɲaxanla fe wundo feen bunna falama i xa nɛn e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feri fu naxan ma. ⁸ I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mɔn tema nɛn yili ɲaxin na, a sa halagi. Dunuɲa muxun naxanye birin xili mi seβexi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuɲa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabɛma nɛn, amasɔto a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mɔn fama nɛn.”

† **17:4:** bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “pɛrili.”

‡ **17:5:** Babilɔn Taa Gbeena: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama.

⁹ “Na ma, fə xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, ɲaxanla dəxi naxanye fari. E mən findixi manga soloferene nan na. ¹⁰ Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹ Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yeɛɛn findixi mangan solomasɛɛden nan na, a mən manga soloferene ye, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan fəbə singen, koni e mangayaan ligama nən waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. ¹³ E birin miriyaan keden: e e sɛnbɛn nun e fangan birin soma nən sube magaxuxin yii. ¹⁴ E Yeɛɛɛ Diin yengɛma nən, koni Yeɛɛɛ Diina e nəma nən, amasəṭə Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu təgəndiyaxine fan yi nəən sətə.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde ɲaxanla yi dəxi dɛnaxan yi, bənsənnə nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. ¹⁶ I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde ɲaxanla ɲaɲaxuma nən, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati bɛndɛn don, e yi a gan. ¹⁷ Amasəṭə Ala nan na saxi e bəɲɛni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e sɛnbɛn nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I ɲaxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen

nan na naxan mangayaan ligama dunuƚa mangane birin xun na.”

18

Babilɔn kala fena

¹ Na danguxina, n mɔn yi maleka gbɛtɛ to godɛ keli kore naxan sɛnbɛ yi gbo, a nɔrɔn dɛgɛn yi bɔxɔn birin yiyalan. ² A yi a xuini te, a naxa,

“Babilɔn taa gbeen* bata bira,
a bata kala!

A bata findi ƚinanne nun yinna ƚaxine birin dɔxɔden na e nun xɔli ƚaxin nun sube haramuxi xɔsixin sifan birin konna.

³ Amasɔtɔ siyane birin bata a yalunyaan dɔlɔ xɔlɛn min.

Dunuƚa mangane birin bata yalunyaan liga a xɔn. Dunuƚa yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xɔn.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gbɛtɛ mɛ keli kore, a naxa,

“N ma yamana, ɛ keli a yi,
alogo ɛ nama basan a yulubine ra,
ɛ nun ne yi fitina fena ndee sɔtɔ ɛ bode xɔn.

⁵ Amasɔtɔ a yulubine bata e malan e bode fari te han kore xɔnna.

Ala mi ƚinanxi a fe ƚaxine xɔn ma.

⁶ ɛ a saranna fi alo a bonne saranxi kii naxan yi, ɛ a saranna fi a kɛwanle ra dɔxɔde firin. A dɔlɔn saxi igelengenna naxan kui, ɛ na rafe dɔxɔde firin.

* **18:2:** Babilɔn taa gbeena: Wundo falan na a ra naxan bunna nɛɛn fa fala Romi taana.

7 A binyen nun yete yijaxunna naxan nagidi a yete ma,

ε na tərən nun a səxələn jəxənnə ragidi a ma.

Amasətə a fala nən a yete ma, a naxa,

‘A mato,

n bata findi jaxalan mangan na,

kajə gile mi n na,

n mi sunε mumε!’

8 Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nən ləxə kedenni:

furen nun sunun nun fitina kaməna,

a mən yi woli tēni, a gan.

Amasətə Marigina Ala sənben gbo

naxan a kitin saxi.”

9 Dunujə mangan naxanye luxi yalunyaan nun yete yijaxunni a xən, ne na a ganmatəwən tutin to tε waxatin naxan yi, e sunuma nən, e wuga a fe ra.

10 E gaxuxin yi sa ti wulani a jaxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa,

“Gbalona, gbalona,

Babilən taa gbeena,

taa sənbe kannə,

i ya kitin bata fa i ma sanjə ma kedenni!”

11 Dunujə yulane fan sunuma nən, e wuga a fe ra, amasətə muxu yo mi fa e sare seene sarama sənən: 12 naxanye findixi xəmaan nun gbeti fixən nun bəxə bun nafunle nun pərili gəmə tofajin nun taa dugi fajine nun dugi mamiloxine nun dugi fajni gbete nun dugi gbeele nun wudi fajni sifane birin na e nun se fajin sifan birin naxanye rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi fajine nun sulan nun wuren nun gəmə fajni fixe, 13 e nun sinamon wudi xiri jaxumən nun se xiri jaxuməne nun

latikə̀nə̀nna nun mirihi latikə̀nə̀nna nun wusu-
lanna nun dələn nun turen nun murutu fujin
nun murutun nun ɲingene nun yεxεεne nun soone
nun wontorone nun konyine nun muxune niine.

¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa,

“Sare seen naxanye birin xə̀li i ma,

ne bata tunun,

i ya nafunle nun i ya nərən bata ɲan.

E mi fa toma sənən!”

¹⁵ Yulan naxanye nafunla sətə na taani yulayani,
ne sa tima nən wulani, amasətə e bata gaxu a
ɲaxankatan yεε ra, e wugama nən, e sunu. ¹⁶ E yi a
fala, e naxa,

“Gbalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.

Na kaane yi maxidixi taa dugi fajin nin,

e nun dugi mamiloxin nun a gbeela

e nun xεmaan nun gεmε tofajine.

¹⁷ Nafulu gbee sifani ito bata raxəri sanɲa ma
kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui muxune nun
kunkin walikene birin yi sa ti wulani. ¹⁸ E gbeleg-
belema, e yεen tixi a ganmatə̀n tutin tematə̀n na,
e naxa, “Taa mundun yi maliga taa gbeeni ito ra?”

¹⁹ E lu gbangbanna sε e xunne yi sununi, e yi lu
wugε, e sunu, e naxa,

“Gbalona,

gbalon taa gbeeni ito xa!

Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra taani
ito nin.

A bata raxəri sanɲa ma kedenni!”

²⁰ E sεwa a halagi feen na,

ε tan naxanye kore xənna ma,

ε tan yama sarijanxin nun a nabine nun a xerane,
ε fan xa sɛwa.

Amasɔtɔ Ala bata a makiti,
a yi ε xun mafala kitin bolon.

²¹ Nba, maleka sɛnbɛmana nde yi gɛmɛ gbeen
tongo alo se din gɛmɛna a yi a woli fɔxɔ igeni, a
naxa,

“Babilɔn taa gbeen nawolima ayi kala sɛnbɛ sifani
ito nin,

a mi fa to sɔnɔn.

²² Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen xuiin
nun

xɔta xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!

Walikɛ kesuxi sifa yo mi fa toma ayi sɔnɔn.

Se din xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!

²³ Lenpu dɛgɛn mi fa toma ayi sɔnɔn.

Naxalandin nun naxalandi kanna xuiin mi fa mɛma
ayi sɔnɔn.

Na birin bayo ε yulane yi findixi dunuɓa sɛnbɛ
kanna nan na.

Na birin bayo ε dunuɓa muxune birin mayenden
nɛn ε woyimɛya feene xɔn.

²⁴ Alaa nabine nun a yama sarijanxin wunla
minixi Babilɔn taan nin

muxun naxanye birin faxa bɔxɔni,

ne wunla goronna a tan nan ma.”

19

¹ Na danguxina, n yi fala xui gbeen mɛ kore
naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a naxa,

“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun sɛnbɛna en ma Ala nan yii!

² Amasɔtɔ a kitine sama nɔndin nun tinxinna nin.

A bata naxalan yalunxi gbeen makiti

naxan yi dunuɲa kalama a yalunyaan na.*
A mɔn yi a walikɛne faxa feen saran a ra.”

³ E mɔn yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nɛn tɛ habadan.”

⁴ Fori mɔxɔɲɛn nun naaninne nun dalise naaninne
yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a dɔxi a manga gbɛɗeni,
e naxa,

“Amina! Tantunna Ala xa!”

Yɛxɛɛ Diina ɲaxalandi tiin ɲaxaɲaxana

⁵ Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbɛɗeni
naxan a fala, a naxa,

“Ɛ en ma Ala tantun,

ɛ tan a walikɛne birin,

ɛ tan naxanye gaxuxi a yɛɛ ra,

muxudin nun muxu gbeena.”

⁶ Nba, n yi fala xuiin mɛ, naxan yi luxi alo gali
gbeen xuina, a mɔn yi luxi alo ige walan gbeen
xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina. A naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasɔtɔ en Marigina,

Ala sɛnbɛn birin kanna nan mangayaan nabama!

⁷ En sɛwa, en ɲaxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yɛxɛɛ Diina ɲaxalandi tiin waxatin bata a li,
a ɲaxalandin bata a yitɔn.

⁸ Dugi fajɪ sariɲanxin mayilenxin bata so a yii a
maxidi seen na.”

Dugi fajɪn findixi yama sariɲanxina tinxinyaan
misaala nan na.

⁹ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa,
“Ito sɛbe: ‘Sɛwan na kanne xa naxanye xilixi Yɛxɛɛ

* **19:2:** ɲaxalan yalunxin findixi wundo falan na lan Romi taan
ma.

Diina jaxalandi tiin sewa bande donni.’ ” A mon yi a fala n xa, a naxa, “Alaa jondi falane nan itoe ra.”

¹⁰ N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

¹¹ Nba, n yi kore xonna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen Tinxinna nun Nɔndina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin. ¹² A yeene yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebexi a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan. ¹³ Domaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.” ¹⁴ Ariyanna ganle yi biraxi a foxo ra, e yi dɔxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarijanxini. ¹⁵ Silanfan xenxen yi minima a de, a yi siyane noma naxan na. A tan nan mangaya xodexen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.† A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xolo gbeen manpa ige badeni. ¹⁶ Xinla sebexi a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷ Nba, n yi malekan to tixi sogen tagi. Xonla naxanye birin yi kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra, ¹⁸ alogo e

† 19:15: Yaburin 2.9

xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun sɛnbɛmane nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xɔrɔne nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

¹⁹ N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuɲa mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yɛngɛ naxan dɔxi soo fixɛn fari, e nun a ganla. ²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yɛtagi a muxune mayenden naxanye xɔn e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jɛjɛn yi woli ayi tɛɛ darani naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. ²¹ Naxan yi dɔxi soo fixɛn fari, silanfanna naxan yi minima na dɛ, na yi a dɔnxɛne faxa, xɔline yi lugo e binbine ra.

20

Nɛɛ wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to godɛ keli kore, yili jaxin dɛɲinna a yii e nun yɔlɔnxɔn kuye gbeena. ² A yi ninginangan suxu, saɲi fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jɛɛ wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili jaxin na, a yi na sɔxɔn a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jɛɛ wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fɔ a mɔn xa fulun nɛn han waxatidi.

⁴ N yi manga gbɛdɛne to. Naxanye yi dɔxi e yi, kiti sa sɛnbɛn yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sɛgɛ e dɛ Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine to. E niin

mən yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han ꞑEE wuli keden. ⁵ Faxa muxun dənxe ne niin mi birama e yi han ꞑEE wuli kedenna yi de fe. Faxa muxune kenla sayani, a fəln nan na ra. ⁶ Sewan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi senbe sətoma e tan ma, e findima nen Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xən han ꞑEE wuli keden.

Setana nɔ fena

⁷ Na ꞑEE wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana raminima nen kason na. ⁸ A minima nen a siyane birin mayenden bəxən tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yengen xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo fəxə igen meɲensinna. ⁹ E fama nen e bəxən yiren birin li, e sa yama sariɲanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni tēen yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tēen darani naxan dege ma dole tēen na, sube magaxuxin nun wule nabiin denaxan yi. E lu ꞑaxankataxi yanyin nun kəeen na habadan han habadan.

Kiti dənxe na fe

¹¹ Nba, n yi manga gbede fixe gbeen to, e nun naxan yi dəxi a yi. Bəxə xənna nun kore xənna e gima a ye ra, e mi fa to sənən. ¹² Na xanbi ra, n yi faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbeden yetagi. Kitabune yi rabi, Kitabu

* **20:8:** Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui.

gbete fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxe muxune yi makiti alo a yi sebexi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle ma. ¹³ Faxe igen yi a gbee faxe muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxe muxune ramini, e birin yi makiti e kewanle ma. ¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tee darani. Na findin sayaan firinden nan na, tee darani. ¹⁵ Naxan yo xili mi to sebexi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nen tee darani.

21

Kore xari nenun nun baxe xari nenena fe

¹ Na xanbi ra, n yi kore xari nenun nun baxe xari nenun to. Amasoto kore xari singen nun baxe xari singen bata yi tunun, faxe igen mi yi fa na sonon. ² Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalem nenena, a yitonxi alo jaxalandin naxan a yitonxi siga a xemen nalandeni. ³ N yi fala xui gbeen me manga gbedeni, a naxa, “Ala daxoden bata lu adamadiine tagi! A luma nen e fema, e findi a yamaan na. Ala yeteen luma nen e fema, a findi e Ala ra. ⁴ A yi e yegen birin fitan e yee ra yi, sayaan mi fa luma na sonon hanma sununa hanma wugana hanma xolena. Amasoto fe fonne bata jan.”

⁵ Na xanbi ra, naxan yi daxi manga gbedeni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nenun na!” A mon yi a fala, a naxa, “Ito sebe, amasoto fe ragidixin nun jondin nan falani itoe ra.” ⁶ A mon yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega

ra.* Na nan na ra, a fɔlɔn nun a raɲanna. Xa min xɔnla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nɛn a yii, a sare mi na. ⁷ Na nan findima nɔ sɔtɔ muxun kɛɛn na. N findima nɛn a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸ Koni nafigine nun dɛnkɛlɛyatarene nun muxu xɔsixine nun faxa tiine nun yanga suxune nun kɔeramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen tɛɛ daraan nan na naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalɛn nɛnɛna fe

⁹ Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe dɔnxɛ soloferene ra, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, n xa ɲaxalandin yita i ra, Yɛxɛɛ Diina ɲaxanla.”

¹⁰ Alaa Nii Sariɲanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sariɲanxin yita n na, Yerusalɛn naxan godo keli ariyanna yi Ala fɛma. ¹¹ Alaa nɔrɔn yi a ma, a mayilenma alo yasipi gɛmɛna alo gɛmɛ fixɛna. ¹² Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So dɛ fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na dɛɛne ra. Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne xinle sɛbɛxi dɛɛne ma. ¹³ Sogeteden binni dɛ saxan, kɔmɛnna ma dɛ saxan, yiiifanna ma dɛ saxan, sogegododen binni dɛ saxan. ¹⁴ Bɛtɛn sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yɛxɛɛ Diina xɛra fu nun firinne xinle sɛbɛxi e ma.

¹⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xɛmaan na, alogo a xa taan maliga e nun a dɛɛne nun a yinna.

¹⁶ Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a

* **21:6:** Gireki xuiin gbee sɛbɛlidine fɔlɔn nan Alifa ra, a raɲanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a fɔlɔn nun a raɲanna.

yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. ¹⁷ Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nɔngɔnna ye kemε tonge naanin e nun naanin. ¹⁸ Na yinna yi tixi yasipi gemεn nan na, taan yi tixi xema fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹ Taan nabilinna yinna beten sadene yi rayabuxi gemε fajin sifan birin na: yasipi gemεn nan yi a beten sade singen ma, a firindena safiri gemεna, a saxandena agati gemεna, a naanindena emerodi gemεna, ²⁰ a sulundena onixi gemεna, a sennindena karineliya gemεna, a soloferedena kirisoliti gemεna, a solomaxedena berili gemεna, a solomanaanindena topasi gemεna, a fudena kirisopirasi gemεna, a fu nun kedendena yasinti gemεna, a fu nun firindena ametisi gemεna. ²¹ A so de fu nun firinne birin yi rafalaxi gemε fajine nan na. De keden kedenna birin yi rafalaxi perili gemε tofaji keden nan na. Taan kira gbeen yi rafalaxi xema fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²² Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasɔto Marigina, Ala Senben Birin Kanna nun Yεxεε Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³ Taan mako mi yi sogen nun kike degen ma, amasɔto Alaa nɔrɔn yi a yiyalanma. Yεxεε Diin nan a lenpun na. ²⁴ Dunuɔa siyane sigan tima a degen nan ma, dunuɔa mangane fama nen e binyen na a xɔn. ²⁵ Taan deene mi ragalin mumε, amasɔto kɔεen mi soma na yi mumε! ²⁶ Siyane birin fama nen e binyene nun e xunnayerenne ra a xɔn. ²⁷ Koni se sariɔantare yo mi soε na taani, hanma fe xɔsixi rabana hanma wule falana, koni fɔ naxanye xili

sebexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22

Ariyanna

¹ Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yexee Diina manga gbedeni. ² Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan foxo firinne ra, naxan yi bogima sanpa ma fu nun firin jeen bun ma. A yi bogima nen kike yo kike. Siyane rakendeya seen nan yi a deene ra. ³ Danga mi fa na sonon.

Ala nun Yexee Diina manga gbeden luma nen na taani. A walikene yi a batu. ⁴ E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵ Koen mi fa soe mumε, e mako mi fa luma lenpu degen ma hanma sogena, amasoto Marigina, Ala nan e luma kenenni. E luma nen mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun jondin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.”

⁷ Yesu naxa, “N famatoon ni i ra. Sewan na kanna xa naxan na nabiya fala sebexini itoe suxu.”

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mexi, n yi e to. Nba, n to e mε, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walike boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sebexini itoe suxuma. Ala nan batu!” ¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya

fala sebexini itoe findi wundo feene ra de. Amasoto waxatin bata maso. ¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xosiden naxan na, na xa lu xosi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarijan, na xa lu sarijanni.”

¹² Yesu naxa, “Nfamaan ni i ra. Nfama nen birin kewanla saranna ra n yii. ¹³ Ntan nan Alifa nun Omega ra, na bunna nen fa fala a singen nun a donxena, a folon nun a rajanna.”

¹⁴ “Sewan na kanne xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin soto, e so taan so देने ra. ¹⁵ Koni fe xosixi rabane nun keramuxune nun yalundene nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan nafan naxanye birin ma, ne luma nen taan fari ma.”

¹⁶ “Ntan Yesu bata n ma malekan xe e ma alogo a xa sa sereyani ito ba denkeleya yamane xa. Dawuda bonsonna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xotanni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sarijanxin nun jaxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a me, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xonla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xon, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Donxena

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sebexini itoe mema, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nen na kanna fari naxanye sebexi kitabuni ito kui. ¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala sebexini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nen siimaya wudin nun taa sarijanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nɔndin na a ra, n famaan ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa!

²¹ Marigi Yesu xa hinan ε birin na.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012

Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78